15/09/2023

Άγιος Συμεών Αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης: Περί της Θείας Λειτουργίας

/ Πνευματικά Αποσπάσματα

Κεφ. 11 έως 20

11. Αφού λοιπόν ο δεύτερος των ιερέων πάρει συγχώρηση και ευλογία, επειδή έρχεται δεύτερος στην τάξη μετά τον πρώτο, ή μάλλον, να ειπούμε έτσι, εικονίζει τα τυπικά αινίγματα και πράγματα και κηρύγματα των προφητών.

Και τούτο γιατί λέγει στην πρόθεση, όταν προετοιμάζει τα δώρα, όσα έχει ειπεί ο Ησαΐας και οι λοιποί προφήτες για την σφαγή και τον θάνατο του Χριστού(31), ομοίως και όλα όσα κήρυξε ο Βαπτιστής(32) μέχρις ότου ήλθε ο Κύριος. Γιατί βαπτίζοντας ο Βαπτιστής δίδασκε για τον Χριστό και κήρυττε γι’ αυτόν και τον υπηρετούσε. Εδώ δε υπηρετεί ο δεύτερος των ιερέων.

Φεύγει, λοιπόν, αυτός και μαζί με τους άλλους ιερείς περιβάλλεται τα ιερατικά του άμφια.

Αφού τρεις φορές προσκυνήσει μπροστά στην αγία τράπεζα και ευχηθεί όσα ευχήθηκε ο αρχιερεύς, ασπάζεται την αγία τράπεζα, δείχνοντας έτσι την αγάπη του προς τον Θεό και την ένωση μ’ αυτόν και ότι έχει αγιασθεί από το θυσιαστήριο.

Όπως δε έκαμε ο αρχιερεύς, και εκείνος ευλογεί και ασπάζεται καθένα από τα ιερά ενδύματα και κατόπιν τα φορεί, δείχνοντας έτσι ότι τα άμφια είναι αγιασμένα και αγιάζονται με τον σταυρό του Χρίστου και μεταδίδουν αγιασμό όταν φοριούνται.

12. Περιβάλλεται δε πέντε ενδύματα, επειδή και αυτός είναι τέλειος ιερεύς και έχει λάβει την τελειοποιό χάρη και έγινε και ονομάζεται «φωτιστικός», επειδή φωτίζει με τα μυστήρια του αγίου βαπτίσματος και της θείας κοινωνίας τις ψυχές και τα σώματα των πιστών.

Φορεί δε πέντε άμφια γιατί οι τέλειες αισθήσεις του σώματος είναι πέντε και οι δυνάμεις της ψυχής είναι ομοίως πέντε, τις οποίες αγιάζει ο ιερεύς βαπτίζοντας και αγιάζοντας τον άνθρωπο.

Τα άμφια δε που ενδύεται είναι τα εξής πέντε· το στιχάριον, το επιτραχήλιο, η ζώνη, τα επιμανίκια και το φαινόλιο. Είναι δε αυτά λευκά για το καθαρό και φωτεινό της θείας χάριτος. Πολλές φορές δε είναι πορφυρά κατά την περίοδο των νηστειών γιατί πενθούμε επειδή αμαρτήσαμε και για τον Χριστό που εσφάγη για χάρη μας για να θυμόμαστε το πάθος του, που μέλλουμε να εορτάσουμε, και να τον μιμούμαστε.

Μερικοί δε από τους πρώτους πρεσβυτέρους, δηλαδή οι σταυροφόροι, και μερικοί από τους αρχιμανδρίτες έχουν και επιγονάτιο καθώς και σταυρό κατά αρχιερατική δωρεά. Κανείς βέβαια εκτός από τον αρχιερέα δεν έχει το δικαίωμα να έχει σταυρούς στο φαινόλιο και στο κάλυμμα της κεφαλής και να φορεί επιγονάτιο.

Σ’ αυτούς όμως, δηλαδή στους πρώτους των πρεσβυτέρων και στους αρχιμανδρίτες, επειδή έχουν χειροτονηθεί πριν από τους λοιπούς, έχει δοθεί το δικαίωμα να έχουν σταυρό στο κάλυμμα της κεφαλής μόνο και να φορούν επιγονάτιο κατά την λειτουργία. Και τούτο γιατί εκτός από την ιερωσύνη αυτοί έχουν και χειροτονία κριτού και κάποια άλλη πολύ μεγάλη εκκλησιαστική διακονία οι πρώτοι από αυτούς. Οι δε άλλοι (οι αρχιμανδρίτες) έχουν κατασταθεί ποιμένες ψυχών και οικονόμοι και γι’ αυτό φέρουν και μερικά σημεία του πρώτου ποιμένος για να τον μιμούνται.

13. Ο δευτερεύων δε των ιερέων απέρχεται στην πρόθεση μαζί με τον διάκονο, που έχει προηγουμένως ευπρεπίσει τα ιερά σκεύη, και αφού προσκυνήσει τον Θεό τρεις φορές, κάνει ευλογητό.

Αφού δε πάρει έναν από τους προσφερομένους άρτους, τον σφραγίζει σταυροειδούς με την λόγχη εξεικονίζοντας έτσι το σωτήριο πάθος του Χριστού, ενθυμούμενος, όπως είπαμε, τα παθήματά του. Και τρεις φορές λέγει· «Εις ανάμνησιν του Κυρίου και Θεού και Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού»(33), φανερώνοντας έτσι ότι ενεργεί σύμφωνα με την παράδοση που παραλάβαμε από τον ίδιο τον Χριστό.

Κατόπιν με την λόγχη, που εικονίζει την λόγχη με την οποία πληγώθηκε ο Κύριος, κόπτει την προσφορά στο μέρος της σφραγίδας σε σχήμα τετραγώνου, λέγοντας τους λόγους του Ησαΐου «Σαν πρόβατο οδηγήθηκε στη σφαγή»(34) και τα υπόλοιπα, δείχνοντας ότι από τους προφήτες προκηρύχθηκε το μυστήριο. Μόλις δε ειπεί «Ότι σηκώνεται από την γη η ζωή του»(35) βάζει από το πλάγιο μέρος την λόγχη και βγάζει μαζί με την σφραγίδα τον άρτο τετράγωνο και τον τοποθετεί επάνω στον δίσκο.

14. Ο δίσκος είναι σύμβολο του ουρανού, γι’ αυτό και είναι κυκλικός, και έχει επάνω του τον δεσπότη του ουρανού. Ο λεγόμενος δε αστερίσκος σημαίνει τους αστέρες και αυτόν που φάνηκε κατά την γέννηση του Χριστού(36). Τα καλύμματα δε δηλώνουν το ουράνιο στερέωμα, αλλά και τα σπάργανα και τη νεκρική σινδόνα και τα σάβανα(37). Και τούτο γιατί συγχρόνως συμβολίζονται και όσα αφορούν στη σάρκωση και στο θάνατο, γιατί σαρκώθηκε με σκοπό ακριβώς να σφαγιασθεί για χάρη μας. Αλλά και γιατί η πρόθεση συμβολίζει το σπήλαιο και την φάτνη.

Το ποτήριο δε συμβολίζει εκείνο το ποτήριο μέσα στο οποίο ιερούργησε το αίμα του ο Σωτήρ. Γι’ αυτό και αφού πρώτα ειπεί τα προφητικά λόγια στον άρτο, που προκαταγγέλλουν και την θυσία του Ιησού, γιατί αυτός είναι «ο αμνός του Θεού που σηκώνει την αμαρτία του κόσμου»(38) και ότι «σηκώθηκε από την γη η ζωή του»(39), όταν μετά το πάθος αναστήθηκε και ανήλθε στους ουρανούς και ζει και από εκεί μας αγιάζει, κόπτει πάλι τον άρτο ο ιερεύς κάνοντας στη μέση του σταυρό, μ’ όλα αυτά δείχνοντας την σταύρωση του Χριστού, και λέγει ότι αυτή ακριβώς είναι η θυσία του Χριστού, δηλαδή η σταύρωση. Και με τα προφητικά λόγια «Θύεται ο αμνός του Θεού για την ζωή και την σωτηρία του κόσμου»(40).

Κατόπιν κεντά τον άρτο με την λόγχη από το δεξιό μέρος, συμβολίζοντας και κάνοντας όσα έγιναν στο σωτήριο σώμα του Σωτήρος μας. Και αμέσως, ευλογώντας τον οίνο και το ύδωρ τα εισάγει στο ποτήριο, λέγοντας όταν μεν

κεντά το· «Ένας από τους στρατιώτες κέντησε με την λόγχη την πλευρά του»(41), όταν δε ρίχνει μέσα στο ποτήριο τον οίνο μαζί με το νερό, «Και αμέσως βγήκε αίμα και νερό»(42) και τα υπόλοιπα, μαρτυρώντας έτσι ότι κάνει την ίδια θυσία και ιερουργία του Χριστού και ότι εκτυπώνει εκείνα που έπαθε για χάρη μας, ενεργώντας την ανάμνησή του, όπως εκείνος μας την παρέδωσε(43).

Η μνήμη του τιμάται στις 15 Σεπτεμβρίου.

31. Ήα. 53,7-8.
32. Ίωάν. 1,29.36.
33. Πρβλ. Λουκ. 22,19. Α΄ Κορ.11,24-25.
34. Ησ. 53,7 εξ.
35. Ησ. 53,86.
36. Ματθ.2, 2εξ.
37. Ματθ. 27,59. Μαρκ. 15,46. Λουκ. 23,53. Ιωαν.19,40.20,5-7.
38. Ιωάν. 1,29.
39. Ησ. 53,86.
40. Ησ.53,7.Ιωάν.1,29.
41. Ιωάν.19, 34.
42. Ιωάν. 19,34.
43. Πρβλ. Λουκ. 22,19. Α'Κορ. 11,24-25

Απόσπασμα από το βιβλίο η «Θεία Ευχαριστία» σε μετάφραση Ιωάννη Μ. Φουντούλη έκδοση Ιεράς Μητρόπολης Δράμας, Δράμα 2003.

Πηγή: pemptousia.gr